

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

dant. Cum n. tot sunt, qui labuntur, vt pristinam dignitatē ex auctoritate defendant, & quasi vsum peccandi sibi faciant, recidenda est spes ista. Si vero locus est, vbi ista non cōcurrant, restitui possunt, qui peccant. Ex his satis perpenditur, qualis debeat esse sacerdos, qui alios ligat & soluit: discretus, sc. & iustus: alioquin mortificat sæpē animas, quæ non moriuntur: & viuificat, quæ non viuunt: & ita incidit in maledictionis iudicium. Il-

Malach. 2. a lud autem Malachiæ, sc. Maledicam benedictionibus vestris: siue super hæreticos tantum & excommunicatos, siue super omnes sacerdotes, qui vita & scientia carentes benedicere præsumunt, dictum accipiatur, sic intelligi potest: Maledicam benedictionibus vestris, i. his quæ in eis benedictionibus possidetis: quia faciam ea cedere vobis in maledictionem, non benedictionem. Quia etiam benedicunt sanctis, non hoc faciunt ex vero corde: ideo eorum benedictio eis vertitur in maledictionem. Vel maledicam benedictionibus vestris, id est, quod à vobis benedicetur, à me erit maledictum: quia benedicunt iniquè agentibus, adulanturque peccantibus, dum modo diuites sint.

*Hiero. ad 2.
c. Malach.
in tom. 6.*

DE HIS QUI IN FINE POENITENT.
DISTINCT. XX.

Sciendum est etiam, quod tempus poenitentiae est vsq; ad extremum articulum vitæ. Vnde Leo Papa, Nemo est desperandus, dum in hoc corpore constitutus est: quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur. Augu. tamen de poenitentia differentibus ita scribit. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere poenitentia, & si accipit, mox reconciliatur, & hic vadit, fateor vobis non illi negamus, & petit: sed non præsumimus, quia bene hinc exit. Si secutus hinc exierit, ego nescio. Poenitentia dare possumus, securitatē non. Nūquid dico damnabitur?

*Leo Papa,
epist. 90. ad
Rusticum
Narbonen.
episcopum.
Aug. ho. 41.
de vere poe-
nitentib. li.
50. ho. 1. 10.*

tur? sed nec dico liberabitur. Vis ergo à dubio li-
 berari, age pœnitentiam dum sanus es. Si sic agis,
 dico tibi, quia securus es: quia pœnitentiam egisti
 eo tempore, quo peccare potuisti. Si vis agere pœ-
 nitentiam, quando iam peccare non potes: pecca-
 ta te dimiserunt, non tu illa. Item, duæ res sunt,
 aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur: quid horû
 tibi sit futurum, nescio. Ergo tene certû, & dimitte
 incertum. Sed quare hoc dixit Aug. cum pœnitē-
 tia, quæ in fine agitur, in psalmo appelletur sacrifi-
 cium vespertinum, quod erat acceptabilius in le-
 ge: & cum in quacunq; die inuocetur Deus, adfit:
 & quacunq; hora ingemuerit, & conuersus fuerit
 peccator, vita viuet, & non morietur? sed illa dixit
 Aug. propter illos, qui pœnitentiam vsq; in finem
 vitæ protrahunt: & tunc nō ex Dei amore vidētur
 pœnitere, sed timore mortis, quasi ex necessitate.
 Vnde idē quasi aperiens, quare superiora dixerit,
 ait, Nullus expectet, quando peccare non pōt. Ar-
 bitrij n. libertatem quærit Deus, vt deleri possint
 cōmissa: non necessitatem, sed charitatem: non tñ
 timorem, quia nō in solo timore viuit homo. Quē
 ergo sero pœnitet, oportet non solum timere iudi-
 cē, sed diligere: qa sine charitate nemo saluus esse
 pōt. Nō ergo tātū timeat pœnā q pœnitet, sed an-
 xietur pro gloria. Quæ conuersio si cōtigerit alicui
 etiam in fine, desperandum non est de eius remis-
 sione. Sed quoniam vix vel raro est tam iusta con-
 uersio, timendum est de pœnitente sero: maxime,
 cum filij quos illicite dilexit, sint presentes, vxor
 & mūdus ad se vocet. Multos solet serotina pœni-
 tentia decipere. Sed quoniā Deus semper potens
 est, semper ēt in morte iuuare valet, quibus placet.
 Cum ergo opus sit non hominis sed Dei, fructifera
 pœnitentia: inspirare eam pōt quodocunq; vult
 sua misericordia, & remunerare ex misericordia,
 quos damnare pōt ex iustitia. Sed quoniam multa

Psal 140.
Exod 12. c.
Ezech. 18. e

1. Cor 13. b

*Ibidē Aug.
ca. 18. fere
continuo.*

*Aug. ca. 17.
lib. de vera
& falsapen.*

funt, quæ impediunt, & languentē retrahunt, pe-
riculosum est, & interitui vicinū, ad mortem pro-
trahere pœnitentiz remediū. Sed magnum est, cui
Deus tunc inspira: (si quis est) verā pœnitentiam.
Sed si etiam sic cōuersus vita viuat, & non moria-
tur, non promittimus, quod euadat omnem pœ-
nam. Nā prius purgandus est igne purgationis, qui
in aliud seculū distulit fructum conuersionis. Hic
a. ignis etū æternus non sit, miro modo grauis est:
ex. ellit n. omnem pœnam, quam vnquam passus
sit aliquis in hac vita. Nunquam in carne tanta in-
uenta est pœna, licet mirabilia martyres passi sint
tormēta, & multi nequiter quanta sæpe sustinue-
runt supplicia. Ex his satis ostenditur, quam peri-
culosum sit differre pœnitentiam vsq; in finem vi-
tæ. Si tamen etiam tunc verā habeatur pœnitētia,
hominē liberat, & vitam mortuo impetrat, non
sicut tamen, vt nullā sentiat pœnam, nisi forte tanta
sit vehementia gemitus & contritionis, quæ suffi-
ciat ad delicti punitionem. Licet ergo sit difficile,
vt tunc sit vera pœnitentia, quæ sera venit, quādo
cruciatu membra ligat & dolor sensum opprimit
vt vix homo aliquid cogitare valeat: melior est ta-
men sera, quam nulla. Pœnitentia n. et si in extre-
mo vitæ hiatu aduenit, sanat & liberat. Multum
sera fuit latronis pœnitentia: sed non fuit sera in-
dulgentia. Sed licet Latro veniam meruisset in fi-
ne de omni crimine, non tamen dedit baptizatis
peccandi & perseverandi auctoritatem.

De his qui hic pœnitentiam non complent.

Si vero quæritur de illis, qui in hac vita pœni-
tentiam non complent, vtrum transcurri sint pœ-
næ purgatorij, vt ibi compleant, quod hic minus
fecerunt? Idem dicimus de istis esse sentiendū, &
de his, qui in extremis pœnitent. Si n. tanta fuerit
cordis contritio & delicti exprobratio, vt sufficiat
ad puniendum peccatum, liberi ab aliis pœnis trā-
seunt

seunt ad vitam, etsi inexplata fuerit pœnitentia: quia perfecte pœnituerunt & ingemuerunt corde. Qui vero non a deo conteruntur corde & ingemiscunt pro peccato, si ante expletionem pœnitentiæ discesserint, ignem purgatorium sentient, & grauius puniẽtur, quam si hic impleissent pœnitentiã.

Horrendum est n. incidere in manus Dei viuẽtis. *Heb. 10. f*

Deus n. cum sit misericors & iustus, ex misericordia pœnitenti ignoscit, non reseruans peccatũ ad pœnam æternam. Ex iustitia vero impunitum nõ dimittit delictum. Aut n. punit homo, aut Deus.

Homo a. punit pœnitendo, Deus autem pœnam exigendo. Et est pœnitentia interior, & exterior. Si

ergo interior pœnitudo fuerit tanta, vt sit sufficiens vltio peccati, Deus qui hoc nouit, ab illo qui taliter pœnitet, vltorius pœnã non exigit. Si vero interior pœnitudo non sufficit in vindictã peccati,

nec exterior pœnitẽtia impletur: Deus qui modos

& mensuras peccatorũ & pœnarum nouit, addit

pœnam sufficientẽ. Studeat ergo quisq; sic delicta

corrigere, vt post mortẽ non oporteat pœnam to-

lerare. Quzdam n. peccata mortalia, in pœnitẽtia

fiunt venialia: non tamen mox sanantur. Sæpe n.

infirmus moreretur, si non medicaretur: non ta-

men statim medicatus sanatur. Languet post vi-

cturus, qui prius erat moriturus. Qui autẽ impœ-

nitens moritur, omnino moritur, & æternaliter

cruciatur. Si n. semper viueret, semper peccaret.

De illo cui sacerdos indiscretus iniungit paruã pœnitentiã. C

Si vero illo queritur, qui satisfactionẽ iniunctã

impleuerit, quæ ignorãtia vel negligẽtia sacerdo-

tis, peccato cõdigna non fuit: vtrũ de vita migrãs,

ab omni pœna liber sit? Idẽ respondeo, quod supra *Lug. 23. f*

de illo qui pœnitentiã non compleuit, dixi. Quod

si tantũ est lamentũ interioris doloris, vt sufficiat

in vindictã peccati, omnino liberatus est: vero nõ

sufficit dolor interior simul cũ pœna iniuncta, ad-

det Deus poenam. Quod autem interdum sufficiat dolor interior ad vindictam peccati, certum documentum habemus in illo latrone: qui sola mentis contritione & confessione statim ut conuersus fuit, paradisum ingredi meruit. Sed quia dispensatores Ecclesiae, contritionis quantitatem non perpescunt, quibus non est datum intelligere occulta cordium: omnibus leges poenitentiae constituunt, tam magis quam minus de peccato dolentibus. Quorum studium ad hoc praecipue tendere debet, ut cordis dolorem, quantum fas est cognoscant, & secundum ipsius modum satisfactionem iniungant. Vnde Aug. In actione poenitentiae, ubi tale commissum est, ut is qui commisit a Christi etiam corpore separetur: non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris. Cor enim contritum & humiliatum Deus non despicit. Verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, nec in aliorum notitiam nisi per verba vel alia quaecumque signa procedit: cum sit coram illo, cui dicitur, Gemitus meus a te non est absconditus: recte constituuntur ab his, qui Ecclesiae praesunt tempora poenitentiae: ut satisfaciatur et Ecclesiae in qua peccata ipsa remittuntur: extra eam quippe non remittuntur. Ipsa enim Sp. S. pignus accepit: sine quo non remittuntur vlla peccata. Item Hier. Mensuram temporis in agenda poenitentia, ideo non satis aperte praefigunt canones pro vnoquoque crimine, ut de singulis dicant qualiter vnumquodque emendandum sit: sed magis in arbitrio sacerdotis intelligentis relinquendum statuerunt, quia apud Deum non tantum valet mensura temporis, quantum doloris, nec abstinentia tantum ciborum quantum doloris, nec abstinentia tantum ciborum quantum mortificatio vitiorum, Ideoque tempora poenitentiae pro fide & conuersatione fidelium poenitentium abbrevianda praecipiunt, & pro negligentia prorelaxanda, pro quibusdam tamen culpis modi poenitentiae sunt impositi.

*In Ench. ca.
65. in to. 3.*

Psal. 50.

Psal. 37.

*De poen. di.
1. c. mensuram.*

Quod

*Quod morientibus non sit imponenda satisfactio sed
innotescenda.* D

Solet etiam queri, Vtrum satisfactionis lex morientibus sit imponenda? De quo Theodoretus Cantuarien. episcopus in pœnitentiâ suo sic ait. Ab infirmis in periculo mortis positis, puta inquirenda est confessio peccatorum: non tñ est illis imponenda quantitas pœnitentiæ, sed innotescenda, & cum amicorũ orationibus, & eleemosynarũ largitionibus, pondus pœnitentiæ subleuandum, si forte migrauerint. Si vero cõualuerint, pœnitentiæ modũ à sacerdote impositum diligẽter obseruẽt. Aliis vero, pro qualitate peccati, pœnitentiâ discernenda est præsidiũ arbitrio Vnde Leo Papa, Tẽpora pœnitentiæ habita moderatione cõstituenda sunt tuo iudicio, prout conuersorum animos perspexeris esse deuotos. Pariter etiã habere debes ætatis seu ilis intuitum, & respicere periculum quoruncuq; vel ægitudinũ necessitates.

29. q. 7. cap.
ab infirmis.

Leo. 1. epi. 77
ad Nicetam
Aquileien.
episc.

In necessitate non est neganda pœnitentiâ vel reconciliatio. E

Sciendum etiam, quod tẽpore necessitatis non est neganda pœnitentiâ vel reconciliatio pœnitentibus. Vnde p̃ Leo Papa. His qui tempore necessitatis & periculi vrgentis instantia præsidiũ pœnitentiæ & mox reconciliationis implorat, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei, nec mēsuras possumus ponere, nec tẽpora definire. Quod si ita aliqua ægitudine aggrauati sunt, vt quod paulo ante poscebant, sub præsenti significare non valeant, testimonia eis fidelium circũstantium prodesse debent: simulq; pœnitentiæ & reconciliationis consequantur beneficium. Itẽ Iulius papa, Si presbyter pœnitentiã abnegauerit morientibus, reus erit animarum: quia Dñs ait. Cum conuersus fuerit, tunc saluus erit. Vera n. confessio vltimo tempore p̃t esse, quia non modo tẽporis, sed et cordis Deus inspector est, sicut latro probat. Eee 5 Quod

Leo 1. epist.
89. ad Theodorum
Foro.
iulian. episc.

26. qu. 6. Si
presbyter.
Ezech. 19. e

*Quod presbyter non reconciliet inconsulto episcopo,
nisi necessitate.*

*Ca. 32. con.
Carthag. 3.*

Non debet tamē presbyter pœnitentiam recô-
ciliare inconsulto episcopo, nisi vltima necessitas
cogat. Vnde in Cartha. cōcilio, Presbyter incōsul-
to episcopo non reconciliet pœnitentē, nisi absen-
te episcopo, vel vltima necessitas cogat. Cuiuscū-
que pœnitentis publicum crimē est, quod vniuer-
sam cōmouerit vrbē, ante absidam, sc. introitum

*Cap. 4. con.
2. Carthag.*

Ecclesiæ, manusei imponatur. Itē Aurelius dixit,
Si quis in periculo cōstitutus fuerit, & se reconciliari
diuinis altaribus petierit: si episcopus absens
fuerit, debet presbyter cōsultare episcopum, & sic
periclitantē eius præcepto reconciliare. Incōsul-
to vero episcopo non pōt excommunicatos, vel pu-
blice pœnitentes presbyter reconciliare. Vnde in

*Ca. 3. eiusd.
concl. 2.
Carthag.*

Carthaginensi concilio secundo statutum est, vt
chrisma vel reconciliatio pœnitentiū, & puellarū
consecratio à presbyteris non fiat. Itē, Reconcilia-
re quenquā in publica missa presbytero nō liceat:
puellarū tamen consecratio cōsul- to episcopo, per
presbyterum fieri valeat. Vnde in Carthaginensi
cōcilio secūdo, Presbyter incōsul- to episcopo vir-
gines non cōsecret: chrisma vero nunquam conse-
ciat. Sicut præcepto episcopi potest presbyter con-
secrare virgines, sic & reconciliare pœnitentes.

*Ca. 36. eius-
dem con.
Cartha. se-
cundi.*

*An oblatio eius sit recipienda, qui currens ad pœnitentiam
præuenitur morte.*

*26. q. 6. ca. si
aliquis.*

Sia. quæritur de illo, qui ad pœnitentiam festi-
nans sacerdotem inuenire non potuit, & ita dece-
sit: vtrū oblatio eius sit recipienda? Dicimus, quia
est. Vnde in Apanensi cōcilio, Si aliquis fuerit mor-
tuus, qui non confessus, & testimonium habet bo-
num, & non poterat venire ad sacerdotem, sed
præoccupauit eum mors in domo vel in via: faci-
ant pro eo parentes eius oblationem ad altare, &
dent redemptionem pro captiuis.